

rímelő mohósággal és hivalkodó alliterációkkal. „Bizarr mesevár most a városháza, Fény fűrösztí fantasztikus falát. Nyáresti csönd. Valaki Grieget játssza: Epedón, lágyan a Solvejg dalát.“ Az ilyenekben a zsúr-versek szintáján mozog. Szerelmes verseiben pedig éppen a „merész“ érzékiesség hat legbanálisabban. Hiszen Erdős Renée régebbi írásai óta ez a hang annyira megszokottá vált, hogy csak némely nőíróink tartják bámulatos következetességgel még egyre — bátor újításnak. S e hang szomszédságában — mint Kail Irmánál is — rendszerint megszólal az asszonyi alázat szirupos áradása is:

És mégis eljött
a lelkem párja,
csillogó, fényes
szűz asszonyálmok
fölként Királya.

—————
Ezer év óta
jöttére vártam,
száz életem át
csak őt szerettem,
csak őt imádtam!

Mindez únos-úntig ismert beszéd, s nem is éppen legértékesebb ismeretsegrünkből való.

A *Magyar Írás* kiadványai közt egy fordítás is akad. Ez is a szerkesztő, Raith Tivadar munkája. R. M. *Rilke* rapszódikus, balladás szabadversét ültette át, amelyben a költő tizenhetedik századbéli őseinek állított emléket. A Rilke-ös Magyarországon halt lovagi és hősi halált, s ennyiben a műnek hungaricum-érdekessége is van. Le is fordították már Raith előtt is, hanem azért nem végzett ő sem kárba vesztett munkát: tolmácsolása hű is és alakilag is érdekes. Rilke jellegzetes századvégi, dekadens költő, az expresszionizmussal semmi közössége sincs, tetőtől-talpig formalista. És az „expresszív“ Raith is formai oldalán forog meg a maga feladatát: a virtuózt nem csekély virtuóztatással szólaltatja meg. A sorok közepébe rejtett rímei nagy raffinement-nal csendülnek ki.

Könyve címlapján *kornét*-nak nevezi Rilke Kristófot. Ez — úgy gondolom — magyar fordításban helytelen szó; valami Kazinczy-korabeli szenvelgő íze van. *Zászlótar-*

tót mondjunk inkább, vagy, ha ebben nem éreznők eléggé a régiesség színezetét, forduljunk ahhoz a névhez, amelynek nyelvünkön is megvan a múltja, és írjunk *kornétást*.

Rédey Tivadar.

Szépirodalom Petőfi körül. (Nadler István: Diadalmas Petőfi. Surányi Ernő: Petőfi és egyéb költemények.) A nagy évforduló áldozatözönében egyre-másra tünedeznek föl azok a kisebb kiadványok, melyek az alkalmiság jogcímén kérnek helyet a maguk szerény koszorúi számára. Kortörténetileg jellemző rájuk, hogy a centenáriumot nem egyszer az irredenta-mozgalom javára is értékesíteni óhajtják. Nadler István hat képre oszló színműve, előszava szerint, nem is vágyik költői babérokra, csupán az a törekvése, hogy Petőfi örökértékű érzelmeit és gondolatait az említett cél érdekében, főképp a diákság körében elmélyíteni segítsen. Tekintve, hogy ez illő keretben és tapintattal történik, a kis mű (melynek jövendelme az esztetizmusi érseki tanítónőképző intézet könyvtára fejlesztésére van szánva) nyugodt lélekkel ajánlható az érdekeltek körök figyelmébe. — Surányi Ernő füzetében az emlékezés ünnevi kifejezését szintén a jelenre való utalás időszzerűsége hatja át. Ez a hangulat mélyül aztán tovább a következő ciklus („Bilincsből“) darabjain. A napjaink szomorúságától fátyolozott, de a jövőben dacos elszántsággal bízó költemények formailag nem elcsépeltek. Feltűnő azonban, hogy a verselés kedvéért olykor az értelem rovására is kacerkodnak a modern titánkodással. A „Tüzek“ és az „Egyedül“ versesoport igénytelen közvetlenségével élményszerű indítékot sejtet: itt-ott azonban még észrevehető az alakító-készség fejletlensége. *A. B.*

Katholikus hitbuzgalmi munkák. (Marcell Mihály: Krisztus Urunk nyomdokain. — Démurger: Élet-célunk. Franciából fordította: Leopold Antal. — Zulawski Andor: Anyák a Mester lábánál.) — A gyakorlati katolikus hitéletet szolgáló újabb könyveken erősen szembe-tűnő vonás az, hogy egyre gondozottabb és választékosabb irodalmi formában jelennek meg. Főleg probléma-beállítás, a nyelv-újszerű

sege s a stílus frissesége szempontjából mutatnak eleven haladást. Az egyébként is tudatosabb és egyetemesebb kiterjedt vallásos érdeklődésen kívül éppen az érintett tulajdonságokból sokban magyarázható az, hogy a katolikus hitbuzgalmi irodalom lendülettel kezd erőre kapni. Hogy emellett bizonyos kifejezésbeli egyenetlenség, a tárgy tartalmi érdekéhez nem mindig biztosan simuló stílus-harmóniátlanóság, az egyes írók ízlés- és szemlélet-különbözősége szerint föllépő stílus-különbségek is mutatkoznak, az természeteszerű következménye annak a nyugtalan s egy kissé lázas törekvésnek, amellyel a modern irodalmi nyelv a szellemi élet minden területén igyekszik elhelyezkedni és tért foglalni — a hagyományos irodalmi nyelvvel szemben. Nem ment ettől az irányzattól még az annyira konzervatív katolikus hitbuzgalmi irodalom sem, mely bár egyrészt rugalmas fölvevőképességével semmi formai újítástól sem zárkózik el, másrészt a fölfrissített kifejezés alatt is óvatosan őrködik a tartalom tiszta hagyományra fölött.

A most megjelent könyvek is igen érdekes példáit nyújtják a formai és nyelvbéli megújulás emez általános egykezetének.

Marcell Mihály munkája inkább elgondolásában, mint anyagában új. Sorra veszi a családi életet alakító és irányító hit- és erkölcsi elveket, rámutat gyakorlati értékükre, belső szépségükre s így valósággal a keresztény élet-művészet kalauzát írja meg. Egy kissé zavaróan hat könyvében az, hogy módszere nem egyseges: első részében magyarázó, a másodikban pedig szónokias fölépítésű és célzatú. Előadása azonban mindvégig nemesen egyszerű, világos, vonzó marad. Gondolatai nem újak, s látszik, hogy nem is ez a könyv fő igénye, de újszerűen, frissen hatnak az aktuálisan beállított korszerűség szempontjából. Sok része van e cél elérésében a mű stílusának, főleg mondatalkotó művészetének. Látszólag a könyvnek nincs is önállóan érvényesülő stílus-fölszerelése; mindenhol a gondolat áll előtérben, a mondat csak kivilágítja, de nem ötvözi ki művészi formájává a gondolatok sorát. De ez csak látszat. Igaz, hogy

külsőleg kevés az esztétikai dísz az egész munkában, de igen finom benne a mondat belső kiképzésének a gondja. Ennek tudható be, hogy bár gondolatai nem váltódnak át könnyű hangulat-mondatokká, mégis valami közvetlen érzelmi levegőt kapnak, amelyet a mondatok szerkezete, elrendezése, szétosztása hangol a gondolatok logikai ereje fölé. Még fokozza a hatást nyelvének gyönyörű magyarsága.

Démurger könyve idegen alkotás, formai szempontból tehát csak közvetve hathat. A fordítás igen jó. Kitünően megéreztetni a mű eredeti nyelvi jellegét: a fogalmak szabatos és pontos kifejezését.

Zulawszki Andor tollát nagyon kegyeletes motívum: édesanyja megvigasztalása vezette könyve megírására. E motívum lélektani minősége egyúttal meg is határozza a mű szemléletét s fölépítése módját: a gyengédséget, az erős líraiságot, a nem annyira okoskodó meggyőzést, mint inkább együttlérő ráhatást. Ezt a célt szolgálják Zulawszki Andor könyvének irodalmi elemei: stílusa, melyen erősen érzik a modern szimbólikus meseírók hatása és általában képzelőtehetségének a képszerűsége hajló állandó készsége. Ezek az utóbbi vonásai azonban néha talán jóval díszesebbé, sőt pompázóbbá teszik előadását, mint amennyi a fájdalom lélektanához illik. Ilyenkor mintha az érzés nem tudná kibontani természetesen adott erejét, amely a maga közvetlenségében legfölemlőbb szépsége a fájdalom költészetének.

Brisits Frigyes.

Gopcsa László: Gárdonyi Géza élete és legelső írásai. (Pfeifer Ferdinánd kiadása.) — E 86 oldalas kis könyv nagybikert fele Gárdonyinak legrégebb ismert írásait teszi közzé, számszerint hat kis apróságot, többnyire humoreszket. Ezekből bizony alig tetszik még ki valami a későbbi jeles íróból. Tárgyuk leginkább a falusi tanítói világ életéből van merítve, azaz hogy inkább életébe anekdotaszerűleg belegondolva; az egyikben pedig egy ideális tanítópálya van rövid vázlatban megvonva, de inkább typosrajz-, mintsem egyéni történetként. A humoros alakrajz s a jól folyó, egyszerű, itt-ott már ízléses előadás vall ben-